

a často sa jej dokonca tak protivíme, protivíme sa jej úplne, najmä keď sa im vrháme okolo krku s bratskými bozkami“ (s. 234-235). Stále podnetné sú aj jeho úvahy o ozdravovaní duchovných koreňov národa, o potrebe bojovať s byrokraciou, za samosprávy zemstiev a mnohé ďalšie. Domnievam sa preto, že i na Dostojevského publicistiku sa vzťahuje dávnejšia výzva Václava Černého: „Čítajte Dostojevského, a čítajte ho znovu!“

Raisa Kopsová

Príspevok vznikol vo Filozofickom ústave SAV ako súčasť grantového projektu č. 2/2050/96.

PhDr. Raisa Kopsová, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR

O PRÍTOMNOSTI SLOVENSKEJ FILOZOFIE SÚČASNÉ PODOBY FILOZOFIE A FILOZOFOVANIA NA SLOVENSKU

(Zborník príspevkov z 1. kongresu slovenskej filozofie. Bratislava, INFOPRESS 1996, 229 s.)

V novembri minulého roka usporiadalo Slovenské filozofické združenie v spolupráci s Filozofickým ústavom SAV a ďalšími inštitúciami 1. slovenský filozofický kongres. Rezultátom dvojdňového vedeckého podujatia konaného v priestoroch Univerzity Komenského v Bratislave je práve vydaný recenzovaný zborník príspevkov.

Názov zborníka je príznačný a výstižný zároveň: *Súčasná podoba filozofie a filozofovania na Slovensku*. Je v ňom vyjadrený zámer usporiadateľov kongresu, ktorí ním chceli zachytiť prítomnosť filozofického myslenia na Slovensku, jeho stav, záujmové okruhy filozofického bádania. Inak povedané, išlo tu o zmapovanie filozofického diania, o snahu zistiť, o čom a akým spôsobom sa u nás filozoficky uvažuje. Usporiadatelia kongresu teda vopred striktné netematizovali toto vedecké podujatie, pretože očakávali širokú problémovú mozaiku odborných záujmov účastníkov kongresu. Tento predpoklad sa potvrdil, neskôr sa totiž prirodzene vytvorili problémové, vnútorné logicky konzistentnejšie bloky (rokovania v sekciách), ktoré do značnej miery determinovali aj vnútorné zloženie posudzovaného zborníka.

Jeho štruktúra však zároveň korešponduje s reálnym programom filozofického kongresu, ktorý sa členil na dve časti. Prvou bolo plenárne zasadnutie, na ktorom odznegli tri

obsažné ťažiskové referáty generačných reprezentantov filozofického myslenia na Slovensku – J. Cígera, P. Cmoreja a M. Marcelliho. Ďalej tu odznel tiež myšlienkovito bohatý a inšpiratívny príspevok čestného hosťa kongresu slovenskej filozofie Barbary Skargy z Ústavu filozofie a sociológie Poľskej akadémie vied.

Druhú časť kongresu tvorilo zasadenie v problémových sekciách – v zborníku sú príslušné príspevky zaradené do šiestich tematicky skĺbených kapitol.

Vzhľadom na veľký počet príspevkov (celkovo je ich 41) a na charakter našej informácie nemôžeme venovať podrobnú analytickú pozornosť jednotlivým príspevkom. Opúšťame teda recenzné klíše a našou úlohou je skôr upozorniť potenciálneho záujemcu na existenciu obsiahleho dokumentu, ktorý poskytuje originálny, aktuálny časový snímok reálneho stavu myslenia vo sfére slovenskej filozofie, zachytený „tu a teraz“. V zborníku ide teda o akýsi prierez všednou realitou filozofických bádání u nás, čím sa vytvárajú základné predpoklady pre ďalšie komparácie a konfrontácie vývinu filozofického myslenia na platforme (ako dúfame) ďalších, tradíciu rozvíjajúcich kongresov slovenskej filozofie.

Samostatným blokom príspevkov v zborníku sú teda state: Juraj Cíger: *Civilizačná podstata a problém koncepcnosti*, Barbara Skargová: *Kríza civilizácie – kríza humanizmu?*, Miroslav Marcelli: *Teória argumentácie: podoby a perspektívy* a Pavol Cmorej: *Čo je a čo nie je súčasná analytická filozofia*.

Zborník sa ďalej člení na šesť kapitol či skôr tematických okruhov, aké sa vykryštalizovali z diverzifikovanej mozaiky prihlásených vystúpení účastníkov kongresu.

V najrozsiahlejšom príspevku sa nestor slovenskej filozofie J. Cíger v impozantnom ideovom dejinno-filozofickom oblúku zamýšľa nad nezastupiteľnou funkciou a miestom filozofie v permanentne sa reprodukujúcom civilizačnom procese ľudského života. Na náliehavú až nutkavú otázku našej súčasnosti „Kde treba hľadať filozofiu?“ J. Cíger odpovedá: „Filozofiu treba naozaj hľadať aj v danej politike a v sociálnej praxi civilizácií, v kultúrotvornom umení a jeho aktivitách, v národnom hospodárstve, v hodnotových vedomiach prostredí, v komunikačných prostriedkoch, vo vládných rozhodnutiach, v systéme škôl, v duchovnom živote rodín. Nestačí memorovanie textu ústavy, treba vysvetliť jej filozofiu, teoretické pojmy, ich systém. Žiada sa zabezpečiť filozofii funkciu v osnovách. Pri občianskej bezideovosti je možný prechod z extrému do extrému, zo sklamaní do sklamaní.“ (s. 19).

Šesť kapitol nemá rovnaký rozsah a kvôli prehľadnosti uvedieme iba ich názvy a počet príspevkov.

Prvá kapitola *Sociálna a politická filozofia* – 6 príspevkov, druhá a najrozsiahlejšia kapitola *Dejiny filozofického myslenia na Slovensku* obsahuje 11 príspevkov, tretia kapitola *Feministická filozofia a filozofické problémy interpretácie* 3 príspevky, štvrtá kapitola *Ekofilozofická etika a ekofilozofia* 5 príspevkov, piata kapitola *Filozofia a história vedy* zahŕňa 7 príspevkov a šiesta, záverečná kapitola, nazvaná *Fenomenológia, náboženská filozofia a filozofická antropológia*, obsahuje 5 príspevkov.

Teoretická úroveň príspevkov napriek tematickej širokospektrálnosti svedčí o erudícii a úprimnej snahe autorov adekvátne sa teoreticky zmocniť problematiky na dnešnej úrovni poznania. Kognitívna hodnota publikovaných statí je nezanedbateľná, zreteľné sú

niektoré originálne prístupy autorov k postihnutiu pertraktovaných tém. Súbor statí potom čitateľovi poskytuje štruktúrovaný, až plastický obraz myšlienkového kvasu v oblasti slovenského filozofického bádania dneška. Potešiteľný je i značný podiel príspevkov z oblasti dejín filozofického myslenia na Slovensku, ktorý dokumentuje rastúci záujem filozofickej obce o teoretický ponor k vlastným koreňom. Tieto dokazujú nielen časovú kontinuitu filozofického uvažovania na Slovensku, ale i jeho nespornú teoretickú zakotvenosť v európskom myšlienkovom priestore.

Priebeh a obsah kongresu bol experimentálnym potvrdením tézy – in vivo, že filozofické myslenie na Slovensku v kvalitatívne nových transformujúcich sa spoločenských podmienkach (nie vždy optimálnych) je trvale reálne prítomné vo svojich rozvinutých, zmysluplných podobách a dynamických smeroch.

Karol Kollár

Príspevok vznikol vo Filozofickom ústave SAV ako súčasť grantového projektu č. 2/2050/96.

PhDr. Karol Kollár, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR